

УДК: 316.74:342.417

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2023.1.6>

Гольд Ольга Феліксівна

кандидат філософських наук,

дослідник центру соціології, політики та історії середземномор'я,

Mesopolhis

Aix Marseille University

бульв. Шарля Лівона, 58, Марсель, Франція

orcid.org/0000-0003-1689-227X

ГЛОБАЛІЗМ – АНТИГЛОБАЛІЗМ ПІД ВПЛИВОМ ГІБРИДИЗАЦІЇ: СУЧАСНІ ВИМІРИ В ПОЛІКОНФЕСІЙНИХ ДЕРЖАВАХ

У статті розглянуто «глобалізм та антиглобалізм під впливом гібридизації: сучасні виміри в поліконфесійних державах». Тема розглянута з соціально-філософської точки зору, яка має історичні витоки та поглиблюється роками в соціумі. Метою є розгляд, та синтез-аналіз питань глобалізму та антиглобалізму під впливом гібридизації, формування і розвиток релігійно-культуральних процесів у поліконфесійному суспільстві. Сьогодні їхній вплив на історичний процес, подальше існування є актуальними питаннями для науковців. Виходячи з підходів та методів дослідження теми: сучасні виміри в поліконфесійних державах розглянуто у контексті мультикультурності з точки зору соціалізації та переходу суспільства від зближення до роз'єднання в умовах нового розглядання гібридних процесів, протистояння змін світового порядку та зіткнення «світів», макроісторичних та локальних процесів. Розглянуто поняття «глобалізація», «антиглобалізація», «гібридні процеси». Що дозволило дійти до висновків: глобалізація в Україні проходить крізь прийняття європейських та загальних традицій західного світу. На тлі російського вторгнення в суверенну державу світ відчував вплив гібридних атак з боку медіа, що стало ще одним «фронтом» у війні. Глобалізаційні та антиглобалізаційні процеси та гібридність – актуальні поняття сучасного світу. Якщо процес глобалізації у ХХ сторіччі йшов повільно, осягаючи світ природним шляхом як соціальне, культурне та економічне явище, то сьогодні в світлі повномасштабної війни в Україні ми бачимо антиглобалістські рухи, керовані гібридними інформаційними та культурними джерелами. Щодо процесу антиглобалізація, то це поняття, яке характеризує процеси, що направлені на виокремлення однієї культури та цінностей, що протилежні демократичним основам суспільства в наш час, це часто призводить до тоталітаризму та автократії. У поліконфесійних країнах частіше спостерігаються глобалізаційні явища, ніж оборотні процеси. Сьогодні прояви антиглобалізму у світі часто спостерігаються як прояв тоталітаризму та диктаторських режимів. Для прикладу: Північна Корея, Росія, Китай, до них наближаються деякі країни латинської Америки та Африки.

Ключові слова: антиглобалізація, гібридні процеси, глобалізація, процеси поліконфесійності, трансформація суспільства.

Вступ. В сучасному соціумі феномен глобалізму та антиглобалізму під впливом гібридизації – виміри в поліконфесійних державах, які є актуальним питанням. Це соціально-філософський феномен, що має історичні витоки та поглиблюється протягом років в соціумі. Розглянуто форми, принципи формування і розвитку глобалізму та антиглобалізму під впливом гібридизації на прикладах поліконфесійності.

Ці питання розглядаються з точки зору концептуальних засад філософського знання, що актуально для академічного кола.

Методи. В дослідженні було прийнято за основу соціально-філософські принципи та методи:

- 1) Томаса Х. Еріксена – антропологічної глобалізації;
- 2) Тімоті Снайдерса, дослідника соціуму ХХ–ХХІ сторіччя та історії держав;
- 4) Джона М. Кейнса, розробника поняття «економічних циклів» у сучасному суспільстві, які мали вплив на глобалізаційні та антиглобалізаційні процеси.

Ідея. Виходячи з підходів дослідження теми, ми розглядаємо у контексті мультикультурності з точки зору соціалізації та переходу суспільства від зближення до роз'єднання в умовах війни, гібридних процесів, протистояння змінам світового порядку та зіткнення варварства та цивілізації, макроісторичних та локальних процесів. Розглянемо поняття «глобалізація», «антиглобалізація» та «гібридизація».

Мета та завдання. Сьогодні розповсюдження процесів глобалізму та антиглобалізму на прикладах поліконфесійності за умов мультикультуральності, війни та гібридних атак по-іншому викликає зацікавленість в світовій науці, набуває нового значення. Дослідження поняття «глобалізму та антиглобалізму в сучасних вимірах на прикладах поліконфесійності» намагається відкрити актуальні аспекти соціуму та простежити історичні витоки цих явищ. Поліконфесійність як феномен соціуму вже розглядалася філософською та науковою спільнотою, але в умовах сьогодення виникають нові форми, методи та підходи розглядання у світі. Наукове знання ще не дійшло до суспільного розуміння в наші часи.

Вітчизняна та зарубіжна література вже була присвячена аналізу формування і розвитку поліконфесійності. Так, дослідницькі розглядання поліконфесійності в контексті конструктивізму, глобалізаційних процесів та мультикультуральності було здійснено такими зарубіжними авторами, як: М. Бернардо, М. Вебер, Д.К. Гелбрейт, Д. Дяковська, Т.Х. Еріксен, Х. О'Рурк, У. Росту, Г. Спенсер, Д.Д. Уільямсон та ін. Зміни релігійної сфери, що зумовлені геополітичними змінами ХХ–ХХІ ст., проаналізовані в працях українських науковців О. Сагана, А. Бойко та ін. Вплив поліконфесійності на процеси соціуму та культурного поступу українства розглядається в працях М. Баймуратова, Е. Бистрицької, О. Добродум, М. Козловця, А. Колодного, П. Лобазного, Е. Мартинюка, О. Предко, В. Титаренко, Л. Филипович, Є. Харьковщенко, П. Яроцького, О. Яроша та ін. Однак багато питань поліконфесійності з точки зору соціально-філософського аналізу ще недостатньо розкрито в наукових розвідках.

Ми вже зверталися до теми поліконфесійності як сучасного явища в суспільстві: «Релігійний ландшафт планети все ще зберігає історико-географічну сегментацію, і деякі країни виглядають достатньо гомогенними з огляду на релігійну приналежність своїх громадян, однак події початку третього тисячоліття, що відбуваються у світі і в Україні, свідчать про зростання ролі релігійного фактору у світовій політиці, що надає надзвичайної актуальності цій проблемі. З огляду на зазначене феномен поліконфесійності стає предметом підвищеної уваги як науковців, так і богословів, священнослужителів та парафіян» [1, с. 56].

Наведемо сучасні концепти нашої теми. Глобалізація згідно з концепцією «конвергентних процесів» (вже приходилось звертатися в інших працях) є одним з таких процесів, що веде до розповсюдження цінностей за межі та кордони однієї країни.

Соціолог та політолог Aix-Marseille universite, Марк Бернадо звертається до теми глобалізації та окреслює коло дослідження: «Я приходжу до методу, якого дотримувався для теоретичного шляху та роботи. З семантичної та семіологічної точки зору труднощі численні, оскільки, окрім різноманітності їх використання, ці терміни описують як стани, так і процеси (мобілізація, гібридизація, ліквідація, наприклад, які мають спільне значення – потенційне самопородження). Більше того, їхні значення динамічні й дуже часто розриваються у метафорах, між антагоністичними полюсами, й у напрузі – у тому числі у звичайних значеннях і базових значеннях, які виявляються, принаймні на перший погляд, неможливими чи складними, щоб узгодити пари, наприклад, швидкість і зупинку, адаптацію і дезадаптацію, ясність і неточність, чистоту і нечистоту, плодючість і зіпсованість тощо. Ці різні характеристики не поєднуються одночасно, і не всі мають однакову валентність. Залежно від якості компонентів, їх кількості та швидкості трансформації, особистості акторів, які їх носять, їхні ефекти змінюються» [2].

Томас Л. Фрідмен визнає, що глобалізація – «це міжнародна система, що прийшла на зміну системі холодної війни, то чи досить цього, щоб пояснити теперішні світові події? Далеко не досить. Глобалізація – це те, що нове. І якби світ складався з самих тільки мікрочіпів та ринків, ви, либонь, могли б мати певність, що глобалізацією можна пояснити майже все. Однак, на жаль, світ складається, крім мікрочіпів і ринків, ще й з чоловіків і жінок – зі усіма їхніми

особливими звичками, традиціями, прагненнями й непередбачуваними пориваннями. Отож сьгоднішні світові події можна пояснити взаємодією між тим, що нове, як веб-сайт в Інтернеті, і тим, що старе, як сучкувате оливкове дерево на березі Йордану... То що ж тоді символізує «Лексус»? Він символізує таке саме глибоке, віковичне людське прагнення – прагнення добре жити, вдосконалюватися, розвиватися й процвітати, яке виразно виявляється в теперішній системі глобалізації. «Лексус» символізує переможний поступ глобальних ринків, фінансових установ і комп'ютерних технологій, за допомогою яких ми тепер добиваємося дедалі вищого рівня життя» [3, с. 3].

У статті «Benefits and Challenges of Globalization» йдеться про глобалізаційні процеси, як ті, що надходять природним шляхом: «Уявіть собі пару джинсів у торговому центрі з биркою «Made in China» всередині. Уявіть собі, що в Україні та В'єтнамі з'являються магазини McDonald's, а американці відвідують індійські ресторани в Монтані та візки з фалафелем у Нью-Йорку. Уявіть лікаря в Чикаго, який читає The New York Times, Guardian і Al Jazeera. Уявіть собі підлітка в Польщі, який слухає Ріанну вночі, а вранці готує свій рюкзак Fjallraven-Kanken до школи, де він читатиме Пруста, Мураками та Боланьо на уроці літератури. Уявіть собі ділову розмову з представниками восьми різних країн. Уявіть спільну миротворчу місію ООН, у якій різні країни-члени об'єднують зусилля, щоб врятувати життя на іншому континенті. Глобалізація визначає всі ці сценарії. Хоча це стало звичним говорити, це правда, що світ стає меншим. Ви можете скористатися телефоном, щоб миттєво зв'язатися з кимось, незалежно від того, на якому кінці земної кулі ця людина перебуває. Ви можете спілкуватися по Skype, текстовим повідомленням або використовувати Whatsapp. Можна сісти в літак і за лічені години об'їхати півсвіту. Глобалізація є частиною цього світу, що звужується, об'єднуючи людей заради спільних або конкурентних цілей» [4].

Гібридність – в біології характер особини, що виникає в результаті схрещування видів (процес розмноження/запліднення міжвидових живих організмів) *Hybrida* (або *ibrida*) означає латиною «змішана кров» іноді зі значенням «бастард». Термін давно використовувався для позначення, наприклад, схрещування. Гібридизація вивчається, зокрема, Ламарком, який виводить з цього основний висновок, що межі між видами не такі тверді, як уявляють. З іншого боку, це частково відкинуто Дарвіном і соціальним дарвінізмом, зокрема, як суперечливість чистоті. Євгенічна та нацистська політика в Європа та інші країни зосереджувалися, зокрема, на ризиках гібридизації, які сприймалися як отруєння чистої раси, тому відкривається принизливе друге значення – «суміш» або «монстр», «збірка» різних частин, чий продукт не належить до жодної категорії. Расовий вимір спочатку підтверджується ідеєю, що гібрид (індивід або вид), а *fortiori*, коли мова йде про людину, буде «виродженим» по відношенню до чистоти оригінальної форми. І, в переносному сенсі, кваліфікувати ім'я чи культурну форму як гібридну означає класично припустити, що вона не належить до жодного стилю (художнього, літературного, архітектурного, лінгвістичного тощо); конотація тут також є постійно презирливою та стосується ідеї гетерогенного, складного, різнорідного типу чи жанру, навіть результатом забруднення чи неправильного тлумачення. У двох словах, гібрид вигадливий, строкатий і екстравагантний [2].

Також додамо, що інформаційні війни можуть бути частиною «гібридної війни». Відомо, «гібридна війна» – це система або комплекс ворожих дій, що концентрують приховані операції, порушення правил війни, диверсії, кібервійни, колабораціонізм, використання соціальних мереж, тероризм. Сьогодні російські кібермережі іноді впливають на громадянське населення, як публікуючи фейкові новини, так і будуючи «ботоферми» з арміями «коментаторів» та інших учасників віртуального простору. Ворог підтримує всі можливі впливи на населення, зсередини соціуму, в першу чергу, розповсюджуючи панічні та утопічні настрої. Відомі випадки затримання Збройними Силами України ворожих кіберзлочинців-колабораціоністів під час сучасної війни. Колаборантами нерідко стають як цивільні громадяни і представники релігійних організацій в Україні [5, с. 65].

Відомо, що в Україні діє низка закордонних релігійних організацій, багато з яких підтримують морально і матеріально народ в умовах війни, а деякі, навпаки, намагаються вести пропагандистську проросійську роботу.

Щодо питань мови, то вона є гібридним символом народу, якому належить особлива роль, адже вона є феноменом культури, будуючи суверенітет держави. Однією з багатьох ознак народу як гібриду сучасності є код культури/нації – мова. Також як символ вона й може й роз'єднувати суспільство. З мовою також пов'язані ЗМІ, які часто доносять інформацію гібридного характеру, що стає часткою культурного попиту.

Гібридизація – процес схрещування соціальних процесів сучасності ХХ–ХХІ ст. в світі, характеризується зміненням об'єктивної інформації або реальності з метою маніпуляції впливу на суспільство.

Також підкреслимо й такий погляд: «Термін «гібридність» став ставкою ідеологічної війни навколо культурних наслідків глобалізації. Його використання та оцінка надзвичайно різноманітні. Наприклад, культурну гібридизацію можна засудити як один із найшкідливіших наслідків капіталістичної стандартизації та імперського підпорядкування глобалізації. З. Бауман вважає, що цю активну метафору просуває глобалізована гіпермобільна еліта. Але він з'являється, наприклад, у культурології та постколоніальних дослідженнях та в антропології ширше, як остаточний інструмент підриву та звільнення від відносин колоніального панування (гібридність, мімікрія, треті простори, коренізація, бразилізація тощо). Це поняття, очевидно, впливає на соціологію міграції та мультикультуралізму» [2].

Антиглобалізація – процес протистояння глобалізаційним процесам. Антиглобалісти проти процесів виходу та об'єднання культур/грошей/народів. Особливо помітні антиглобалістські настрої в країнах з тоталітарним настроєм і традиціями, таких як Північна Корея, Китай, Росія.

До теми антиглобалізації історик Т. Снайдер згадує: у серці Європи посеред ХХ століття нацистський та радянський режими вбили близько 14 мільйонів людей. Криваві землі, місце загибелі всіх жертв, охоплюють простір від центральної Польщі до західної Росії: Україну, Білорусь та країни Балтії. Під час зміцнення націонал-соціалізму та сталінізму (1933–1938), спільної німецько-радянської окупації Польщі (1939–1941), а потім німецько-радянської війни (1941–1945) на ці регіони вилилось масове насилля у небачених в історії масштабах. Жертвами його стали головно євреї, білоруси, українці, поляки, росіяни і балтійські народи [7].

Дослідниця з країни-агресора Ольга Тараканова в публічному виданні задається питанням про націоналізм та деколонізацію: навіщо у ХХІ столітті таке поняття, як нація? Здається, що воно мало залишитися в минулому після перемоги ідеї глобалізації. При цьому в росії сьогодні все частіше звучать слова «деколонізація» та «визвольний рух». «Росіянам дуже корисно бути культурною меншістю, причому бажано б навіть не другою» [6].

Ми дійшли висновків. Сьогодні, на тлі російського вторгнення в суверенну державу, світ відчуває вплив гібридних атак з боку медіа яка стала ще одним «фронтом» у війні. Гібридизація інформації як форма антиглобалістської культури в російській війні виступає заклик до об'єднання зі «слов'янським світом» та прийняття цінностей московського патріархату в пострадянському просторі. Глобалізаційні, антиглобалізаційні процеси та гібридність – актуальні поняття сучасного світу. Якщо процес глобалізації йшов, повільно осягаючи світ природним шляхом як соціальне явище, то сьогодні в світлі повномасштабної війни в Україні ми бачимо явні антиглобалістські рухи, керовані гібридними інформаційними та культурними джерелами. Щодо процесу антиглобалізації, то це поняття, яке характеризує процеси, направлені на виокремлення однієї культури та цінностей, що суперечить демократичним основам суспільства в наш час, це часто призводить до тоталітаризму та автократії. У поліконфесійних країнах частіше спостерігаються глобальні явища, ніж оборотні процеси. Сьогодні антиглобалізм розглядається як прояв тоталітаризму та диктаторських режимів. Для прикладу: Північна Корея, Росія, Китай. До них наближаються деякі країни латинської Америки та Африки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гольд О. Поліконфесійність як феномен сучасності: соціально – філософський аспект. *ПЕРСПЕКТИВИ: – соціально-політичний журнал*. № 3. 2022. С. 55–60.

2. Bernardot M. Mobilité, hybridité, liquidité : un architecte de la globalisation? URL: <https://journals.openedition.org/variations/937> (21/2018).

3. Фрідмен Томас Л., Лексус і оливкове дерево. Зрозуміти глобалізацію. Львів, 2002. С. 621. ISBN 966-7790-03-7.

4. Benefits and Challenges of Globalization. URL: [https://www.globalization-partners.com/blog/benefits-and-challenges-of-globalization/?utm_source=Adwords&utm_medium=cpc&utm_campaign=Search_|_France_-_Dynamic_\[en\]&utm_term=&hsa_acc=5309498862&hsa_cam=15687596541&hsa_grp=134339718169&hsa_ad=627015189062&hsa_src=g&hsa_tgt=dsa-1456167871416&hsa_kw=&hsa_mt=&hsa_net=adwords&hsa_ver=3&gclid=CjwKCAiA0JKfBhBIEiwAPhZXDz4q97RP32BB-f50MhZ18QyDYjKp7nu6gDWLOuH1gHAedXOppZXtnxoCNFkQAvD_BwE](https://www.globalization-partners.com/blog/benefits-and-challenges-of-globalization/?utm_source=Adwords&utm_medium=cpc&utm_campaign=Search_|_France_-_Dynamic_[en]&utm_term=&hsa_acc=5309498862&hsa_cam=15687596541&hsa_grp=134339718169&hsa_ad=627015189062&hsa_src=g&hsa_tgt=dsa-1456167871416&hsa_kw=&hsa_mt=&hsa_net=adwords&hsa_ver=3&gclid=CjwKCAiA0JKfBhBIEiwAPhZXDz4q97RP32BB-f50MhZ18QyDYjKp7nu6gDWLOuH1gHAedXOppZXtnxoCNFkQAvD_BwE).

5. Гольд Ольга. Глобалізаційні процеси та інформаційні риси гібридних війн: сучасний аспект Українська енциклопедистика: статті, події, поняття: збірник матеріалів / За заг. ред. д. і. н., проф. А. Киридон. Київ : Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2022. С. 64–68.

6. Тараканова О. Русским очень полезно быть культурным меньшинством, причем желательно бы даже не вторым. URL: https://republic.ru/posts/106189?utm_source=telegram&utm_medium=social&utm_campaign=RepublicMag.

7. Снайдер Т. Криваві землі: Європа між Гітлером та Сталіним : монографія. Київ: Грані-Т, 2011. 448 с. ISBN 978-966-465-361-6.

REFERENCES

1. Gold O. (2022) Policonfesiynist yak fenomen suchasnosti; socialno – filosofskiy aspect. [POLICONFESSIONALISM as nowadays phenomenon: social – philosophical aspect] Perspektivy: – social'no – politychny й jurnal Od: № 3 S. 55 – 60 [in ukrainian]

2. Bernardot M. (2018) Mobilité, hybridité, liquidité : un architecte de la globalisation ? [Mobility, hybridity, liquidity: an architecture of the globalization] – <https://journals.openedition.org/variations/937> (21) [in french]

3. Friedman Thomas L., (2002) Lexus i olivkovoje derevo. Zrozumiti globalizaciju [Lexus and olive tree. Understanding of Globalization][ukrainian] Levov., S. 621 ISBN 966-7790-03-7

4. Benefits and Challenges of Globalization – [https://www.globalization-partners.com/blog/benefits-and-challenges-of-globalization/?utm_source=Adwords&utm_medium=cpc&utm_campaign=Search_|_France_-_Dynamic_\[en\]&utm_term=&hsa_acc=5309498862&hsa_cam=15687596541&hsa_grp=134339718169&hsa_ad=627015189062&hsa_src=g&hsa_tgt=dsa-1456167871416&hsa_kw=&hsa_mt=&hsa_net=adwords&hsa_ver=3&gclid=CjwKCAiA0JKfBhBIEiwAPhZXDz4q97RP32BB-f50MhZ18QyDYjKp7nu6gDWLOuH1gHAedXOppZXtnxoCNFkQAvD_BwE](https://www.globalization-partners.com/blog/benefits-and-challenges-of-globalization/?utm_source=Adwords&utm_medium=cpc&utm_campaign=Search_|_France_-_Dynamic_[en]&utm_term=&hsa_acc=5309498862&hsa_cam=15687596541&hsa_grp=134339718169&hsa_ad=627015189062&hsa_src=g&hsa_tgt=dsa-1456167871416&hsa_kw=&hsa_mt=&hsa_net=adwords&hsa_ver=3&gclid=CjwKCAiA0JKfBhBIEiwAPhZXDz4q97RP32BB-f50MhZ18QyDYjKp7nu6gDWLOuH1gHAedXOppZXtnxoCNFkQAvD_BwE) [in english]

5. Gold Olga, (2022) Globalizaciya processy ta informaciyini rysy gibrydnych viyn: suchasni aspect [Globalization process and informations features of hybrids wars: aspects of nowadays] Ukrainska enciklopedistica: postati, podii, poniattia: zbirnik materialiv / red. prof. Kiridon A. Kyiv : Derjavna naukova ustanova Enciklopedichne vidavnytvo. P. 64-68 [in ukrainian]

6. Tarakanova O. (2022) Russkim ochen polezno bit nacionalnim menchinstvom a daje ne vtorim [It is very good to be russian as national minority even doesn't second] https://republic.ru/posts/106189?utm_source=telegram&utm_medium=social&utm_campaign=RepublicMag [in russian]

7. Snayder T. Krivavi zemli : Evropa pomij Gitlerom ta Stalnim Monographia. [Europe between Hitler and Stalin Monograph] Kyiv – GraniT 2011. – 448 с. ISBN 978-966-465-361-6 [in ukrainian]

Gold Olga Felixivna

Candidate of Philosophical Sciences,
Researcher at the Centre Mediterranean Sociologic,
Science Politics and History,
Mesopolhis
Aix Marseille University
58, Boulevard Charles Livon, Marseille, France
orcid.org/0000-0003-1689-227X

GLOBALISM – ANTIGLOBALISM UNDER THE INFLUENCE OF HYBRIDIZATION: MODERN DIMENSIONS IN POLICONFESSIONAL STATES

The article examines “globalism and anti-globalism under the influence of hybridization: modern dimensions in multi-confessional states”. The topic is considered from a socio-philosophical point of view, which has historical origins and deepens over the years in society. The goal is to consider and synthesize – analyze the issues of globalism and anti-globalism under the influence of hybridization, formation and development of religious and cultural processes in a multi-confessional society. Today, their influence on the historical process, their future existence are urgent questions for scientists. Based on the approaches and methods of research on the topic of globalism and anti-globalism under the influence of hybridization: modern dimensions in multi-confessional states, considered in the context of multiculturalism from the point of view of socialization and the transition of society from rapprochement to separation in the conditions of a new consideration of hybrid processes, resistance to changes in the world order and confrontation “worlds”, macrohistorical and local processes. Consider the concepts of “globalization”, “anti-globalization”, and “hybrid processes”. What made it possible to reach conclusions: globalization in Ukraine takes place through the adoption of European and general traditions of the Western world. Against the background of the Russian invasion of a sovereign state, the world is feeling the impact of hybrid attacks from the media, which has become another “front” in the war. Globalization and anti-globalization processes and hybridity are relevant concepts of the modern world. If the process of globalization in the 20th century was slowly grasping the world naturally as a social, cultural and economic phenomenon, today in the world of full-scale war in Ukraine, we see anti-globalist movements guided by hybrid informational and cultural sources. As for the process of anti-globalization, it is a concept that characterizes processes aimed at isolating one culture and values, which is opposed to the democratic foundations of society in our time, it often leads to totalitarianism and autocracy. Global phenomena rather than reversible processes are observed in polyconfessional countries. Today, manifestations of anti-globalism in the world are often seen as manifestations of totalitarianism and dictatorial regimes. For example: North Korea, Russia, China, some countries of Latin America and Africa are approaching them.

Key words: anti-globalization, hybrid processes, globalization, multi-confessional processes, transformation of society.